

ธรรมนอกธรรมใน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๘

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฤดูกาลมันเปลี่ยนไปตลอดนะ แต่หัวใจเราละ หัวใจเราโดนมรสุม ความเป็นไปของโลก มันพัดไปตลอด ถ้ามันพัดเราไป เราก็ไปตามกระแสโลกนะ เวลาเกิดขึ้นมานี้มีปัจจุบัน ทุกคนคิดว่ามีปัจจุบันนี้ แต่ถ้าคนมีบุญเกิดมา มันจะมีความสุข ความสุขนะ ความสุขในความเป็นไปของโลก แต่หัวใจไม่มีสุข หัวใจก็ว้าเหว่

ในสโมสรสนนิบาต ขณะที่มีการสโมสรกันอยู่แต่ทุกคนดวงใจว้าเหว่นะ ดวงใจว้าเหว่ที่ไหนล่ะ? ว้าเหว่ที่ความรู้สึกใจ แต่ขณะที่อารมณ์ ขณะที่มีความสุขสนุกสนานสิ่งนี้มันสัมผัส แต่หัวใจที่ว้าเหว่มันลึกกว่านั้น ลึกกว่านั้นเพราะอะไร เพราะสิ่งนั้นเป็นตัวพลังงาน ตัวใจใจ สิ่งที่เป็นตัวใจตัวนี้ต่างหากตัวที่พาเกิด

สิ่งที่พาเกิด ปฏิสนธิจิต อวิชชาปัจจัย สงขารา สงขาราปัจจัย วิญญาณ วิญญาณตัวนี้ วิญญาณปฏิสนธิ ขณะวิญญาณปฏิสนธิ เวลาไปเกิดไปตาย สิ่งนี้ไปเกิดไปตายเพราะมันเป็นเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์สิ่งที่ไปเป็นเกสรไปผสมแล้วมันก็จะเกิดอีก นี่เป็นเรื่องของพันธุ์พืชนะ แต่หัวใจเป็นนามธรรมนะ เราไปเกิดในครรภ์ของมารดา เกิดในครรภ์ เกิดในไข่ เกิดเป็นโอปาติกะคือเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม โอปาติกะเกิดก็โตเลย ไม่ได้เกิดเป็นเด็กแล้วต้องมาเลี้ยงดูกันจนกว่าจะเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา แล้วชราคร่ำคร่าก็ตายไป

ขณะที่เป็นโอปาติกะ สิ่งที่เกิดในน้ำคร่ำ สัตว์ที่มันเกิดในน้ำคร่ำ สิ่งนั้นมันก็เกิดของมัน เห็นไหม นี่ปฏิสนธิจิตตัวนี้ เห็นไหม พาเกิดพาตาย เราถึงไม่รู้ต้นรู้ปลายไง รู้ต้นรู้ปลายว่าเราเกิด

เราเกิดมาจากไหน สิ่งที่ว่าเราเกิดมาจากไหน พลังงานตัวนี้มันเป็นพลังงานตัวที่ห้อยเหมาเศร้า สร้อยอยู่ในหัวใจ สิ่งนี้มันปกคลุมด้วยอาการของใจคือความรู้สึก ความคิดเรานี้ไง

ความรู้สึก ความคิดของเรานี้เกิดมามีความสุข ก็สุขเฉพาะแต่เรื่องของเปลือกๆ แต่หัวใจ ว่าเหว่ ทุกข์นะ ทุกข์ทั้งข้างนอกทุกข์ทั้งข้างในนะ ข้างในก็ทุกข์ข้างนอกก็ทุกข์ นี่เวลากรรมพาเกิด ในสถานะชาติหนึ่งภพหนึ่ง เวลากรรมพาเกิด บุญพาเกิดก็ประสบความสุขทางโลกใจ แต่ทุกดวงใจว่าเหว่ จนกว่าถึงที่สุด เห็นไหม ถึงที่สุดว่าเราเกิดเป็นมนุษย์ สิ่งที่เกิดเป็นมนุษย์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เกิดนี้แสนยาก สิ่งนี้แสนยากนี้แล้วเวลาเราคิดทาง วิทยาศาสตร์กัน เมื่อก่อนนั้นเมืองไทยมีมนุษย์อยู่สิบหกล้านคน เดียวนี้มีถึงหกสิบล้านกว่าล้านคน นี่ มนุษย์มาจากไหน สิ่งที่มาจากไหน ถ้าเราไม่มีการคุมกำเนิด จะมีมากกว่านี้แน่ เพราะอะไร เพราะ จิตมันแสวงหาที่เกิด สิ่งแสวงหาที่เกิดมันพยายามจะหาที่เกิด แต่สิ่งที่จะเกิดไปอยู่ที่กาลเวลาใด อยู่ที่สภาวะกรรมใด

สิ่งที่เป็นสภาวะกรรมนะ นี่กาลเวลาของเรา นี่ชีวิตร้อยปี ประมาณนั้นหรือต่ำกว่านั้น แต่ ชีวิตของสัตว์เขาสั้นกว่าเรา เห็นไหม ชีวิตของสิ่งต่างๆ เขาสั้นกว่าเรา สิ่งนี้มันเวียนไปไง เวลามัน หมุนไป เห็นไหม ถึงว่าเวลาคราวที่หมุนออกไปอย่างนี้ นี่วิญญูจะหมุนออกไปแล้วเราหมุนไปเกิด มาท่ามกลาง ประเทศชาติสิ่งที่มีมั่นคง สิ่งนี้พาให้เราเป็นที่ แม้แต่บ้านเรือน แม้แต่สังคมทำให้เรามี ความเป็นสุข

แม้แต่ในชีวิต เห็นไหม ในชีวิตนี้ต้องอาศัยกรรมะ สิ่งนี้อาศัยกรรมะชีวิตนี้มันคืออะไร? ชีวิตนี้คือตัวหัวใจ ร่างกายนี้มันเป็นธาตุเฉยๆ ที่มันมีชีวิตอยู่มันก็ครองกันไป นี่สิ่งนี้อาศัยอยู่ ภายนอก แต่ชีวิตนี้ต้องอาศัยกรรมะ แล้วเราเกิดท่ามกลางพระพุทธศาสนาเจริญมาก ถึงพุทธกาล นะ ศาสนานี้เจริญอีกหนหนึ่ง อยู่ในคำพยากรณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พยากรณ์ว่า ถึงพุทธกาล ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่งแล้วก็จะร่วงโรยไป ร่วงโรยไปในความเชื่อความศรัทธา

คูลี ความเชื่อความศรัทธาของเรา เราขนาดว่าเรามีความเชื่อมั่นนะ เรามีความเชื่อใน ศาสนา แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เราออกประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ความร่มเย็นเป็นสุขจากภายใน ใจ เพื่อจะไม่ให้...

แม้แต่ในสโมสรสันติบาต เขาออกไปนั่น เขาก็ว่าเหว้ เราออกในที่สงบสงัดใจเพื่อจะหาตัวตนของเรา เราก็ออกสิ่งที่สงบสงัด เห็นไหม ออกวิเวก สิ่งทีวิเวก ต้องกายวิเวกก่อนแล้วก็หาจิตวิเวก สิ่งที่เป็นวิเวกนะ การปฏิบัตินี้ธรรมะจากภายนอก ถ้าธรรมะจากภายนอกนะ สิ่งที่เป็นภายนอกทั้งหมด

เวลาศาสนาเจริญรุ่งเรือง เราก็อศึกษาธรรมะกัน ศึกษามาเป็นความรู้ พอความรู้นี้ เราไม่กล่าววาจาต่อเสียด เราต้องมีจิตนิสัยที่ใหสงบเสงี่ยม เห็นไหม สิ่งนี้เป็นเรื่องของภายนอกทั้งหมดนะ สิ่งทีภายนอก สิ่งที่เป็นธรรมะภายนอก ทำให้สังคมมีความร่มเย็นเป็นสุข แต่หัวใจละ ถ้าหัวใจจากภายในละ ธรรมะภายในลึกซึ้งกว่านี้มาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ นั่นละธรรมะภายนอก ธรรมภายนอกใจ

ธรรมภายนอกคือธรรมนอกจากใจ นอกจากใจแล้วเกิดที่ไหน ในเมื่อเป็นธรรม เกิดจากหัวใจนี้แต่เกิดจากจิตนี้ส่งออกไปรับรู้ใจ แม้แต่ฤทธิชีไพรเขาเหาะเหินเดินฟ้าได้นะ เขาแปลงกายก็ได้ เขาทำสิ่งใดก็ได้

คูลี คูในหนังสือสารคดีที่พวกโยคีประพฤติปฏิบัติกัน เราไปตื่นตื้นกับเขามากนะว่าเขามีพลังจิต พลังจิตอย่างนั้นเป็นพลังจิต นี่พลังจิตเวลาพิสูจน์กัน สิ่งทีเคลื่อนที่ ที่เร็วทีสุดคือความรู้สึกแล้ว เราเอาสิ่งทีเคลื่อนที่ที่เร็วทีสุดให้หยุดนิ่งได้ มันจะมีพลังงานมหาศาลเลย

แต่พลังงานของเขาใช้ไหม ใช้แต่ภายนอกใจ ภายนอก เห็นไหม ใช้สะกดจิต ใช้พลังงานนี้เพ่งสิ่งต่างๆ ให้สิ่งนั้นเปลี่ยนรูปร่างไป นั่นเป็นการส่งออกหมดเลย สิ่งนี้เป็นธรรมะภายนอกแล้ว เราก็อตื่นตื้นนะ น่าสลดสังเวช สลดสังเวชที่ว่าเราเป็นชาวพุทธ “พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน” มันตื่นที่ไหน มันไม่ตื่นเลยมันหลับไหล ถึงกับเห็นอาการจากภายนอกก็ไปตื่นตื้นกับเขาใจ

แต่ถ้าเราเป็นชาวพุทธ พุทธะคือปัญญา ความรู้จากภายใน ความรู้จากภายในอยู่ที่ไหนละ? อยู่ที่ในหัวใจของเรา เพียงแต่เราเป็นชาวพุทธแต่การเสกสรรปั้นย่อใจ เราไม่ได้ศึกษา เราไม่ได้ประพฤติปฏิบัติจนเข้ามาเห็นความจริงจากภายใน ถ้าเราเห็นความจริงจากภายในนะ ธรรมะภายในใจ ถ้าธรรมะภายในอาการจะต่างกับข้างนอกเป็นคนละเรื่องเลย เห็นไหม ถึงว่าเรื่องโลกกับธรรมใจ

เรื่องของโลก ความเป็นไปภาษาโลก โลกเป็นวัตถุ โลกเป็นสิ่งที่เป็นการกระทำการเกี่ยว
กันทางโลก สิ่งที่เป็นทางโลกต้องอาศัยจนเจือกัน โลกเกิดมาแล้วต้องอาศัยจนเจือกันไปตลอด
สังคมสถานะต้องพึ่งพาอาศัยกัน มนุษย์เป็นสัตว์สังคม อยู่คนเดียวก็กลัว อยู่ด้วยกันมากก็เอารัดเอา
เปรียบกัน

แต่เวลาไปออกวิเวก เวลาเราจะประพาศปฏิบัติ เราออกวิเวกเพื่อความสงบของเรา ความ
สงบ เห็นไหม สิ่งที่เราสงบนั้นคือการของใจ สิ่งที่เราใจของเราถ้าเราทำความสงบของใจเรา
เข้ามา สิ่งที่เราทำความสงบของใจเข้ามา ความคิดต่างๆ นั้นเป็นอาการของใจทั้งหมด สิ่งที่เป็นอาการ
ของใจถ้ามันสงบมาขนาดไหน เห็นไหม จิตนี้อาจเห็นภาพต่างๆ ได้นะ สิ่งที่เราเห็นภาพต่างๆ

เวลาพระบวชใหม่ เวลาในวิสุทธิมรรค ให้ไปเที่ยวป่าช้า สิ่งที่เราไปเที่ยวป่าช้าก็ไปดู ไปดู
ซากศพจากภายนอก เห็นไหม ซากศพจากภายนอกก็เหมือนภายนอก สิ่งที่เป็นภายนอกเหมือนกับ
เราไปดูแลคนป่วย คนป่วยไม่ใช่เรานะ เราไปดูแลคนป่วย เราก็พึ่งพาอาศัยไปช่วยคนป่วย เราดูแล
เขา เราอุปัฏฐากเขา นี่ สิ่งนี้มันเป็นบุญกุศล มันเป็นการได้น้ำใจต่อกัน สิ่งที่เราใจต่อกัน เห็นไหม
กลับถ้าเราป่วยเองละ ถ้าเราป่วยนะ ความเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่กับเรา ความรู้สึกต่างๆ นี้อยู่กับเรา
ความสะท้อนใจก็อยู่กับเรา เวลาเป็นโรคที่ร้ายแรง เห็นไหม มันจะมีความสะท้อนใจมาก นี่ถ้า
เราเป็นคนป่วย เห็นไหม ภายนอก

ภายนอกคือเราไปดูสุกะ-อสุกัณฐะ สิ่งนี้เป็นภายนอกนะ สิ่งที่เป็นภายในละ สิ่งที่เป็นภายใน
เหมือนกับเราป่วยมันถึงจะเข้าไปสะท้อนหัวใจนะ นี่ธรรมะจากภายนอกเป็นอย่างหนึ่ง ถ้าเรา
พิจารณาภายในของเราเข้ามา เราเห็นสภาวะภายในของเรา ถ้าเห็นสภาวะภายในของเรา สิ่งที่เราเห็นสภาวะ
ภายในกับสิ่งที่ส่งออกไปจากภายนอก เห็นจิตวิญญาณนะ

การเห็นจิต เห็นวิญญาณ เวลาจิตสงบเห็นนิมิตเป็นอันหนึ่ง ถ้าเห็นผี เห็นเปรตนะ นี่ธรรมะ
ภายนอกทั้งหมดเลย เวลาส่งออกไปข้างนอกไปเห็นผีเห็นเปรต เราจะไปกลัวสิ่งต่างๆ เห็นไหม
สิ่งที่เราไปกลัวสิ่งต่างๆ นั้น เราไปคิดว่าเราเห็นภายในกับการเห็นภูตผีปีศาจเป็นอันเดียวกัน

การเห็นภูตผีปีศาจมันเป็นจิตนะเหมือนกับเราไปอุปัฏฐากคนไข้นะ เราไปดูแลคนไข้นะ
จิตวิญญาณในใจไม่ใช่เรา คนไข้ไม่ใช่เรา เราไปดูแลคนไข้ คนไข้กับเราคนละคน เห็นไหม สิ่ง
ที่คนไข้กับเราคนละคน นี่เวลาเราเห็นผีเห็นเปรตก็เหมือนกัน จิตวิญญาณนั้นมันไม่ได้เกี่ยวกับเรื่อง
ของธรรมะเลย มันไปเกี่ยวกับเรื่องฤทธิไสยพร เขาทำของเขาได้ เห็นไหม สิ่งนี้เป็นเรื่องภายนอกนะ

แต่ถ้ามันสงบเข้ามา จิตนี้สงบเข้ามาแล้วพยายามทำความเข้าใจเข้ามา ถ้ามันเห็นภายในของมัน เห็นภายในนะ ต้องมีความสงบก่อน เห็นภายใน เห็นใหม่ ถ้าเห็นภายในนี้เห็นธรรมะภายใน ธรรมะภายในจะแก้ไขพิชภัยในหัวใจได้

ธรรมะภายนอกมันจะทำให้เรามีมารยาทสังคมดี มารยาทสังคมเรียบร้อย มันก็เป็นความร่วมมือเป็นสุขอย่างหนึ่ง นี่ธรรมะภายนอก เพียงแต่ศึกษามาเป็นสัญญา เป็นความจำ สิ่งที่เป็นสัญญาความจำเกิดที่ไหน ถ้าสัญญาความจำ อาการของใจ ในเมื่ออาการของใจก็เกิดจากใจนั้นแหละ สิ่งที่ว่าพลังงานคือตัวจิตนี้ นี่ตัวนี้เข้ามาจากภายใน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วถึงท้อแท้นะว่าเราจะสอนอย่างไร เราจะทำให้คนเขาเข้าใจสภาวะแบบนี้ได้อย่างไรเพราะมันลึกซึ้งไง ลึกซึ้งเพราะอะไร เพราะคนเวลาเราพูดสิ่งใด เราก็คิดในความรู้สึกของแต่ละคนก็ต่างกัน เห็นใหม่ นี่ในมุมมองต่างๆ ของที่เราเข้าใจสิ่งต่างๆ ก็ต่างกัน ความต่างกันอย่างนี้มันอยู่ที่ว่าเบื้องหลัง เบื้องหลังคือจิตนิสัยที่สร้างสมมา แม้แต่สิ่งที่มุมมองของเรา วัตถุสิ่งเดียวกัน มุมมองของคนก็ไม่เหมือนกัน สิ่งที่ไม่เหมือนกันนั้นอยู่ที่ความรู้ลึกจากภายใน แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติเข้าไปจะชำระกิเลส สิ่งที่จะชำระกิเลสจะ... ธรรมะจากภายนอก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษา นี่ธรรมะจากภายนอกเขาจะลึกซึ้งซัดซาดก็ได้ ภาพเทวิลระลึกซึ้งซัดซาดินะ ทำสมาบัติได้ คุณยมิชิพรที่เขาเหาะเหินเดินฟ้าได้ เห็นใหม่ สิ่งนี้เหาะเหินเดินฟ้าเขาทำได้ตั้งแต่เจ้าชายสิทธัตถะออกไปศึกษา สิ่งนี้ก็มีอยู่แล้ว เห็นใหม่ ในปัจจุบันนี้ ลัทธิต่างๆ ในอินเดียเขาก็ยังมีของเขาอยู่ พวกโยคี พวกการที่ว่าเขาทรมาณตนของเขา มันก็ยังมีอยู่ เห็นใหม่ ความเชื่อนี้มีอยู่นะ

คุณ ดูเรื่องของกิเลส เรื่องของความคิด แม้แต่ศาสนาของเรา ศาสนาพุทธนี่เป็นการยืนยันเป็นการประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติ การแก้ไขกิเลส สิ่งที่จะแก้ไขกิเลสมันต้องเข้ากับมรรคญาณ

สิ่งที่มรรคญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเกิดมรรคญาณ เข้าไปเจาะ เจาะฟองไข่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเป็นไก่ตัวแรกที่กะเทาะเปลือกอวิชชาออกมา สิ่งที่จะกะเทาะเปลือกอวิชชาออกมา นี่สิ่งนี้เป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคจากภายใน เห็นใหม่

การเจาะเข้ามาถึงต้องทำความสงบของใจเข้ามา คำปริกรรมใด ถ้าเรามีคำปริกรรมนะ สิ่งที
คำปริกรรม เพราะธรรมชาติของกิเลส ธรรมชาติของยางเหนียว สิ่งที่ยางเหนียว เห็นไหม เรามียาง
เหนียวนี้เราไปปิดสิ่งใดหรือความสกปรกสิ่งใดมาติดกับสิ่งที่เป็นขาว สิ่งที่เป็นยางเหนียว มันก็ติด
นั่นเป็นสิ่งที่ป็นวัตถุนะ แต่กิเลสมันร้ายจากกว่านั้นอีกเพราะอะไร เพราะมันไม่มีสิ่งใดมา
กระเทือนมันเลย ไม่มีสิ่งใดมาเกาะติดมันเลย มันก็ปรงเต่งของมันได้ไง มันปรงเต่งของมัน เห็น
ไหม

เวลาเรานอนหลับเราฝัน เราคิดตรึกตรองเอา เราฝันของเราไป เห็นภาพต่างๆ สิ่งนั้นมัน
เกิดมาจากไหนละ นี่สิ่งที่ฝัน ฝันนั้นคือสังขาร สังขารคือ ความคิด ความปรง ความเต่ง สังขารนี้
มันจะเกิดมาลอยๆ เกิดมาจากไหน มันต้องมีข้อมูลของมัน ข้อมูลของมันมาจากไหนละ ข้อมูลมัน
นะ

ถ้าเราปัจจุบันนี้เรามีสิ่งใดฝังใจอยู่ ขณะที่มันขาดสติ สิ่งนั้นมันจะสะท้อนใจออกมา มัน
จะเป็นความฝันออกมาแล้วสิ่งที่เราไม่เคยประสบละ สิ่งที่ไม่เคยประสบมันมาจากไหนละ มันมา
จากตัวใจนี้ไง มันมาจากตัวกิเลสที่ว่า สิ่งใดที่ไม่ต้องไป ไม่ต้องมีสิ่งใดเกาะเกี่ยวมันก็ปรงของมัน
ได้ไง สิ่งที่ยังปรงของมัน เห็นไหม เราจะฝัน เราจะสิ่งใดจนตื่นขึ้นมาเราไม่มีความตกใจมากนัก
เรามีความว่ารู้สึกสะท้อนหัวใจมากเลย สิ่งทีสะท้อนหัวใจ เห็นไหม

ขณะที่เรตื่นอยู่อย่างนี้ เราเป็นปกตินี้เราคิดของเราเป็นธรรมชาติของเรา ขณะที่เรานอน
หลับ สิ่งทีฝันออกมามันออกมาจากใจใจ มันสะท้อนเข้าไปถึงใจนะ สิ่งทีสะท้อนถึงใจมันมาจาก
ไหน ทุกอย่างทีเกิดขึ้นมันมีเหตุมีผลนะ นี่ไม่มีสิ่งใดจะมาโดยที่ว่ามีเหตุไม่มีผล เห็นไหม
แม้แต่ฝันละเองมันก็ปลิวขึ้นไปจากพื้นนี้ ปลิวไปจากต้นไม้อ่างๆ มันเป็นฝันละเองขึ้นไป มัน
ต้องมีที่มาทั้งนั้นละ มันไม่มีสิ่งใดเลยที่ว่ามีที่มาแล้วมี ไม่มีหรอก

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดของเราเนี่ย ความสงสัยของเรามันมาจากไหน ก็มันมาจากความรู้สึก
ใจ มันมาจากสิ่งที่สะสมมา สิ่งทีว่าเป็นอวิชชา เห็นไหม ถึงบอกพญามารเป็นเจ้าวัฏจักร พญามาร
เป็นเจ้าวัฏจักรแล้วก็ขับไสนะ อยู่ในหัวใจของสัตว์โลก สัตว์โลกนะไม่ใช่มนุษย์หรอก ในวัฏฏะนี้
ทั้งหมดเลย ตั้งแต่พรหมลงมา

เวลาพรหมเขาขึ้นไปของเขานี้ เขามีความสุขของเขา เพราะเขาเป็นพรหม สิ่งทีเป็นพรหม
มันก็มีมารคุมอยู่ สุขขนาดไหนก็คลุมอยู่ เทวดา อินทร์ พรหมต่างๆ มีพญามารคุมอยู่ทั้งหมดเลย

ในวิภูฏะนี้อยู่ได้กฎ อยู่ได้ความปกครองของพญามารทั้งหมดเลยแล้วพญามารมันอยู่ในหัวใจของเราเพราะอวิชา

อวิชานี้เป็นเรือนยอดของเจ้าวิภูฏจักร แล้วอวิชาคือความไม่รู้ใจ เริ่มต้นฐานของเราเนี่ย เราไม่รู้จากความรู้สึกรู้ใจของเรา แต่เพราะที่เราเข้าใจกันที่ว่า เรามี เราศึกษาธรรมนี้ธรรมนอกๆ ธรรมนอกคือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนธรรมคือคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้พิสูจน์จากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อน เวลาประกาศम्मจักๆ ขึ้นไป เทวดา อินทร์ พรหม ส่งต่อๆ ขึ้นไป ประกาศम्मจักๆ จักรนี้เคลื่อนแล้ว เทวดา อินทร์ พรหม ส่งข่าวต่อๆ กันไป มีความรื่นเริงว่า ธรรมะเกิดแล้ว นี่เหมือนคนไข้ เหมือนโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่มียา สมัยโบราณเรา เห็นไหม สมัยโบราณ ขณะที่ว่าโรคหิวาเกิดที่ไหน คนทั้งเมืองต้องย้ายหนีนะเพราะอะไร เพราะมันไม่มียารักษาไง ตายกันทีละครั้งเมืองก่อนเมืองนะ นั่นเพราะไม่มียา เห็นไหม

นี่ก็เหมือนกันก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเนี่ยไม่มีธรรมโอสธ ในเมื่อยังไม่มีธรรมโอสธ สิ่งที่เขาศึกษากัน ธรรมนบนอบ ธรรมแต่ให้กิริยามารยาทสวยงามเท่านั้น เห็นไหม สิ่งที่ทำกิริยามารยาทนี่คืออามิส สิ่งที่มีอามิส มีการสืบทอด

ในเมื่อทำคุณงามความดี คนมีศีลธรรม จริยธรรมเป็นคนดี คนดีก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ถ้ามีการเสียสละทาน เห็นไหม นี่เหตุที่ทำให้เกิดเป็นพระอินทร์นี่สละศาลาโรงธรรม สละสิ่งที่เป็นสาธารณะ พวกนี้เกิดเป็นพระอินทร์เพราะอะไร เพราะได้ให้ความสะดวกสบาย ให้ความร่มเย็นเป็นสุขกับสังคม

เวลาเราดับขันธนี้ไป เราก็ไปเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือเขาเพราะเขาได้ใช้ความสะดวกสบายจากน้ำพักน้ำแรงของเรา เห็นไหม เกิดเป็นพระอินทร์ยังสละทานอย่างนี้ นี่มันก็เวียนไป แม้แต่พระอินทร์ก็มาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาใส่บาตรพระกัณฐะ สิ่งที่เขาเกิดสุขสบายขนาดไหน แต่หัวใจว่าเหวณะ สิ่งหัวใจว่าเหว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิสูจน์สิ่งนี้ขึ้นมาก่อน สิ่งบุญกุศลที่สร้างสมกันขึ้นไป เวลาสิ่งที่เป็นอามิสนี้ก็ได้รับผลสิ่งนั้นไป นี่มันหักวิภูฏะไม่ได้ใจ แต่ถ้าเป็นธรรมะภายในนะ มันจะหักเชื้อ หักใจ หักสารพิษของพญามาร พญา

มารณะ ตั้งแต่ลูกของพญามาร หลานของพญามาร สิ่งต่างๆ นี่เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นการ สะสมมา ธรรมชาติของหัวใจ ธรรมชาติของจิต ธรรมชาติสิ่งที่จิตนี้พาขับเคลื่อนให้จิตนี้ไปเกิด

เราดูในปกติวันหนึ่งของเรานี้ วันหนึ่งตื่นขึ้นมาคิดถึงเรื่องอะไรบ้าง นี่เวลาความคิดหนึ่ง เกิดขึ้น นั่นคือภพชาติหนึ่ง ภพชาติหนึ่งของความรู้สึกเกิดขึ้น เวลาความคิดหายไป นี่เกิดดับ เกิด ดับภพชาติหนึ่งๆ นี่คือความคิดในปัจจุบันนะ นี่ภพชาติในอารมณ์ความรู้สึก

แต่ถ้าเราสร้างคุณงามความดีหรือบาปอกุศลสิ่งต่างๆ ก็แล้วแต่ เวลาเราตายไป เราจะได้ภพ ชาติจริงๆ ภพชาติจริงๆ เห็นไหม พอตายไปมีบุญกุศลก็ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดเป็นมนุษย์ก็ได้ เกิดทำบาปอกุศลไว้ นี่พระเทวทัตนะ บวชมาในศาสนาขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสหาติ เป็นญาติโดยสายเลือดด้วย เวลาออกประพฤติปฏิบัติ นี่ธรรมะ นอกๆ ใจ เหาะเหินเดินฟ้าได้ นี่ฉานโลกีย์ สิ่งทีฉานโลกีย์เป็นธรรมะจากภายนอก สิ่งที่เป็น ธรรมะจากภายนอก แต่ไม่สามารถชำระกิเลส ธรรมถ้าชำระกิเลส มันต้องเป็นธรรมะจากภายใน

ถ้าธรรมะจากภายใน ความเห็นต่างจะเกิดขึ้นมา ความเห็นต่างนะ เวลาเราพิจารณากาย ว่า เวลาทำจิตสงบเข้ามา เวลาเห็นกาย มันเป็นกายนอก กายนอกคือสัญญาอารมณ์ สิ่งที่เป็นสัญญา อารมณ์ เราก็ต้องพิจารณาสິงนี้ไป พอพิจารณาสິงนี้ไปบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้ง จิตมันจะพัฒนาเข้ามา มันจะปล่อยจากกายจากข้างนอกไปปล่อยกาย ปล่อยสัญญาอารมณ์ขึ้นมา พอมันปล่อยสัญญา อารมณ์ขึ้นมา มันจะสงบตัวเข้ามา สิ่งทีสงบตัวเข้ามา มันจะเป็นจิตตั้งมั่น

แต่เดิม เวลาจิตของเรา ชาติรู้ ตัวพลังงานตัวนี้ มันเหมือนยางเหนียว สิ่งใดผ่านมามันจะ เกาะสิ่งนั้นหมด คืออารมณ์ความรู้สึกใจ อะไรทีมันสะเทือนใจ สะเทือนใจหมายถึงว่ามันชอบใจ ใจ สิ่งทีชอบใจและสิ่งทีไม่ชอบใจ สิ่งทีไม่ชอบใจคือสิ่งทีเขาติเตียน สิ่งทีเขากล่าวร้ายเรา สิ่งนั้น เป็นสิ่งทีไม่ชอบใจ สิ่งทีชอบใจคือสิ่งทีว่ามันตรงกับความรู้สึก ตรงกับความจริงของเรา นี่มันจะ คิดมากเลย มันจะเกาะเกี่ยวกับสิ่งนีไป

ถ้าเราพิจารณากายนอกเข้ามาบ่อยๆ ครั้งเข้า พิจารณาความรู้สึกทีว่า เกิดเพราะอะไร? เกิด เพราะมีฐาน ฐานคือตัวภาสวะ คือตัวจิต ตัวฐานของความคิด ภาสวะทีจิตมันขับเคลื่อนออกไป แต่เรายังไม่เห็นสิ่งนั้น เราก็อาศัยกายก่อน พิจารณากายนอก พิจารณาความรู้สึก พิจารณาความ เป็นไปของกายนอก ถ้ามันเข้าใจสิ่งนี้ เข้าใจคือ...เพราะจิตมันเป็นความหลง มันไม่รู้จักมัน มันถึง ว่า สิ่งทีเป็นความคิด เป็นธรรมดา เป็นธรรมชาติ สิ่งนี้เกิดดับ สิ่งใดห้ามมันไม่ได้ เราควบคุมมัน

ไปถึงสิ่งนี้ก็พอ เห็นไหม มันก็คิดไปธรรมชาติของมัน เพราะอะไร เพราะเราไปเปิดทางให้มัน เราไปเปิดช่องให้กิเลสมันได้พลังงานของมันไป ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมดา สิ่งนี้เป็นความคิด สิ่งที่เป็นความคิดมันเกิดดับ เราก็ก็นึกของมันอยู่แล้ว นี่มันก็เปิดช่อง เหมือนกับสิ่งที่ชำรุด สิ่งใดชำรุด เราไม่รักษามัน มันก็ไม่ทำให้ชำรุดมากไปๆ นี่ก็เหมือนกัน หัวใจเราชำรุดใจ มันคิดประสาหมัน มันเป็นไปตามของมัน มันก็ไปคิด มันก็สร้างสมความทุกข์ สร้างสมความเป็นไปของใจ

แต่ถ้ามันใช้ปัญญา เราพิจารณาของเรา พิจารณากาย พิจารณาสิ่งต่างๆ ไป มันจะเข้าใจสภาวะแบบนั้น นี่เราเริ่มมีกำลังต่อต้านใจ เราเริ่มมีกำลังยับยั้งกิเลส ถ้ายับยั้งกิเลส มันเข้าใจสภาวะแบบนี้มันก็ปล่อยๆ สิ่งของมันปล่อย จากปุณฺณ สิ่งทีเฝ้าเกี่ยวหัวใจ มันจะหลุดกระชากใจให้คิดไปตลอดเลย แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะแล้วเราคิดของเราเข้ามา มันจะเริ่มปล่อยๆ ปล่อยจนชำนาญแล้วปล่อย

เวลาพิจารณาเข้าไปบ่อยๆ เข้า มันจะเห็นโทษของมันไป เห็นโทษนะ สิ่งนี้เกิด เดี่ยวก็คิด เดี่ยวก็มีสิ่งใดมาหลุดกระชากใจไปตลอดไป แล้วสิ่งนี้มันก็ซ้ำๆ ซากๆ ซ้ำๆ ซากๆ เพราะมันใหม่ใหม่ใหม่ ใหม่มากกับกิเลสตลอดเวลา เพราะกิเลสมันหิวโหย แต่ความคิดของเรา ถ้าเราทันมัน สิ่งนี้มันก็ซ้ำๆ ซากๆ ถ้าซ้ำๆ ซากๆ เกิดจากอะไรละ

สิ่งใด ไม่มีสิ่งใดไม่มีเหตุไม่มีผล มันซ้ำๆ ซากๆ เพราะมันมียางเหนียว มันมีความพอใจของมัน มันเป็นบ่วงแห่งมาร พวงดอกไม้แห่งมาร ถ้าเราใช้ปัญญาใคร่ครวญสิ่งต่างๆ สิ่งต่างๆ คือความพอใจ ความคิดต่างๆ มันก็ปล่อย สิ่งทีปล่อย ถ้าบ่อยครั้งๆ เข้า มันจะเข้าใจทัน แล้วมันจะควบคุมสิ่งนี้ได้ ถ้าคุมตรงนี้ได้ นี่ก็กลยามปุณฺณ จากภายนอก สัญญารมณ์จากภายนอก

แล้วถ้าพิจารณาปล่อยออกมาแล้ว ถ้าไม่มีอำนาจอาสนานะ มันจะโน้มไปเห็นกายจากภายในไม่ได้ ถ้าเห็นกายจากภายใน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่ามีบุญญาธิการมาก ถ้ามีบุญญาธิการนะ โน้มไปเห็นภายใน นี่เห็นภายใน เห็นกาย ไม่ใช่เห็นจิตวิญญาณ เห็นจิตวิญญาณคือเห็นผีเห็นนาง เห็นผีเห็นนาง มันเป็นการส่งออกมันข้างนอก แต่ถ้าจิตสงบเข้ามาแล้วเห็นภายในเป็นธรรมภายใน

ถ้าเราจะเกิดธรรมภายใน ธรรมภายในนี้คืออริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์ที่ควรกำหนด ควรกำหนดที่ไหน เวลาผ่านไปเห็นสิ่งที่...เหมือนเรามีบาดแผล เวลาเราเห็นบาดแผล เราจะชำระล้างแผลเรานี้มีความเจ็บไหม เราชำระล้างแผล เราจะรักษาเรา เราต้องล้างแผลนะ เราต้องเปลี่ยนใส่ยาบ่อยครั้งบ่อยๆ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อพอมันเห็นกาย มันจะชำระล้างกิเลส มันจะเริ่มสะท้อนกิเลส มันก็เป็นธรรมให้เราตกใจ เห็นใหม่ การเห็นกายที่แรกมันจะสะท้อนหัวใจมาก ถ้าเห็นกายจากภายในนะ ธรรมะภายใน เห็นกายสะท้อนกิเลส ถ้าเห็นเป็นธรรมะภายนอก เห็นกาย สัญญาอารมณ์นะ เห็นกายก็เห็นกายสักแต่ว่าเห็นกาย เห็นกายก็เป็นความที่เราเห็นธรรม เราเข้าใจธรรม เราเห็นธรรม เราปฏิบัติแล้วได้ผล นี่เป็นความคิดของโลกๆ นะ

ถ้าความคิดโลก มันส่งออกมา พลังงานขับเคลื่อนออกไป ตัวจิตไม่ใช่ขั้น ตัวจิตเป็นตัวพลังงานอันหนึ่ง พลังงานนั้น ชาติรู้ เวลาชาติรู้ เวลาชาติรู้ พลังงานเกิดขึ้นมา พอพลังงานเกิดขึ้นมา ขับเคลื่อนออกไปมันก็ขับเคลื่อนออกไปเป็นขั้น สัญญาข้อมูลเดิม สัญญา สังขารปรุงแต่ง วิญญาณรับรู้ นี่เวทนา ความชอบ ไม่ชอบ สิ่งนี้จะหมุนไปตลอดเวลา นี่มันจะเคลื่อนออกไปตลอดเวลา เพราะอะไร เพราะมันขับเคลื่อนออกไป

สิ่งที่ขับเคลื่อนออกไป มันถึงออกไปเป็นสัญญาอารมณ์ แล้วถ้าเราพิจารณาสัญญาอารมณ์อย่างนี้ มันก็ปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามา ปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามา จนมาถึงตัวใจ พอตัวใจ ใจย้อนไปดู ไปดูกายอีกทีหนึ่ง เห็นกายโดยวิปัสสนา นี่สิ่งที่เห็นกายวิปัสสนานะ เห็นเป็นบางครั้งบางคราว เพราะเรามีบางเหินหว เรามีกิเลสตัวนี้มันขับไสอยู่ในหัวใจ ถ้ายังมีกิเลสตัวที่ขับไสอยู่ในหัวใจ มันทำให้เราไม่คงที่ใจ สิ่งที่ไม่คงที่ จิตเราควบคุมได้ยาก สิ่งใดที่กระทบ มันก็จะไหวตลอดเวลา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันสงบ จิตมันมีพลังงาน มันย้อนไปเห็นกาย มันก็จะเห็นสภาวะกายนั้น พอเห็นกายสภาวะอย่างนี้ ถ้าเป็นธรรมภายในนะ มันสะท้อนมาก สะท้อนนะ เห็นกายใหม่ๆ จะมีสะท้อนหัวใจนะ ขนพองสยองเกล้าเลย แล้วหลุดไม่หลุดมีอะนะ เราต้องพยายามทำความเข้าใจเข้ามา ไม่ให้หัวใจมันเคลื่อน มันสั่นไหว

ถ้าหัวใจมันเคลื่อน มันสั่นไหว เหมือนกับสิ่งที่ต้องการความนิ่ง สิ่งที่เป็นความนิ่ง แล้วถึงจะจับเห็นภาพอันนั้น ถ้าสิ่งนั้นมันไม่นิ่ง สิ่งที่ไม่นิ่งเพราะอะไรล่ะ เพราะมันไปเห็นโทษใจ เห็นโทษว่าสิ่งที่เป็นความคิดออกไปจากภวสวะ ออกไปจากฐานของจิต ออกไปจากฐานของจิต เพราะมันก็เกี่ยวเนื่องกับกายนี้ พอเกี่ยวเนื่องกับกายนี้ ถ้าเราย้อนกลับมาอยู่ที่กายนี้ เห็นสภาวะกาย ถ้าเห็นสภาวะกาย มันก็สะท้อนสิ่งที่เป็นฐานออกไปรับรู้เขา

สิ่งที่รับรู้เขา เหมือนกับเราเข้าไปหาสิ่งที่เป็นฝ่ายทุจริตใจ สิ่งที่เป็นทุจริต คือตัวมาร ตัวมารที่อยู่ในหัวใจของเรา มันอาศัยสิ่งนี้ เห็นใหม่ เราถึงไม่รู้จักตัวเรา เราไม่เคยรู้จักตัวเราเลย ชีวิตนี้คือ

อะไรก็ไม่เข้าใจ เกิดมา เกิดมาเพื่ออะไรก็ไม่เข้าใจ ทั้งๆ ที่มีบุญนะ มีบุญได้เกิดเป็นมนุษย์ ๑ เกิดเป็นมนุษย์นะ พบพุทธศาสนาอีก ๑ แล้วมีความศรัทธา ความเชื่อออกประพฤติปฏิบัตินี้แสนยาก เพราะอะไร เพราะทุกคนต้องการ

มรรมันอยู่ในหัวใจอยู่แล้วใช่ไหม ทุกคนก็ว่าชีวิตนี้ต้องไปตามกระแสโลก ชีวิตนี้ ก็เลสมันมีการแข่งขัน โลกเขาแข่งขันกัน แข่งขันกันทุกอย่างเลย ความดำรงชีวิตก็แข่งขัน สิ่งใดๆ ต่างๆ ก็แข่งขัน แล้วเราก็ไปแข่งขันกับเขา ว่าสิ่งนี้มันจะเป็นความสุข สิ่งนี้เป็นความสุข วิ่งเข้าไปเกิดแสวงหาสิ่งใด มันก็ให้ผลแต่ความเป็นทุกข์นะ ทั้งๆ ที่มีบุญ คนนี้มีบุญ พอเกาะสิ่งใดมันก็จะมีโอกาส มันก็จะมีประสบความสำเร็จ

แต่ประสบความสำเร็จขนาดไหน ถึงที่สุดแล้วนะ เวลาชราคร่ำคร่าขึ้นมา มันจะอาลัยอาวรณ์นะ สังเกตได้ไหมว่าคนแก่ชอบพูดถึงเรื่องอดีต เรื่องอดีตที่ผ่านมา เพราะสิ่งนั้นจะเอามาพูด เอามาคุยอยู่ตลอดเวลา นี่เรื่องของคนแก่ใจ เพราะอนาคต ไม่ใกล้ฝั่งนะ เราทุกคนเวลาไม่ใกล้ฝั่ง มันต้องพลัดพรากระ

“ชีวิตนี้มีพลัดพรากเป็นที่สุด” เวลาที่มีพลัดพรากเป็นที่สุด ของใดแสวงหาเข้ามาขนาดไหน มันเป็นของสมมุติ คือของชั่วคราว สมมุติละ สมบัตินี้เป็นของสมมุติ แต่เป็นของเราละ ของเรา เพราะเรามีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ ถ้าเรามีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ ชีวิตเรายังมีอยู่ สิ่งที่เป็นสมบัติของเราก็เป็นสมบัติของเรา

แต่ถ้าลมหายใจมันขาดนะ สิ่งนี้ ถ้าเป็นทางโลกก็เป็นมรดกตกทอดให้กับลูกหลานไป สิ่งที่ถูกหลานเขาได้รับคือได้รับสิ่งนี้ สมบัติเราเป็นคนหามา เป็นสิ่งที่หามาเป็นน้ำพักน้ำแรงของเรา ถ้าเราเป็นคนดี สมบัติมันจะเป็นประโยชน์กับเรา แล้วถ้าตกถึงลูกหลานเราเป็นคนดี มันก็จะรักษาสมบัตินั้นไว้ได้ รักษาสมบัติ เห็นไหม สายบุญสายกรรม ลูกเกิดมาจากใคร? ก็เกิดมาจากเรา เราเกิดมาจากไหน ก็เกิดมาจากพ่อแม่ของเรา นี่สายบุญสายกรรมชักนำกันมา สิ่งชักนำกันมา สิ่งนี้เขา รักษาได้ เพราะเป็นกุศลของเขา แต่เราละ เราได้อะไรสิ่งนี้ไป สิ่งนี้เราได้อะไรขึ้นมา

แต่ถ้าเราย้อนกลับมาดูในชีวิต สายบุญสายกรรมจากภายใน ที่เรามีศรัทธา แล้วมีความเชื่อ ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ สิ่งนี้ศรัทธาที่สำคัญที่สุด ถ้าไม่มีศรัทธา สมบัติของมนุษย์เรานั้นละ ถ้าศรัทธา ศรัทธาทำให้เราเริ่มต้นแสวงหาใจ “เชื่อ” เชื่อแล้วต้องพิสูจน์ สิ่งพิสูจน์ เห็นไหม ก็ให้เราเข้าประพฤติปฏิบัติ

ถ้าเราเข้ามาประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่เกิดขึ้นมา สิ่งที่เป็นธรรมโอสธๆ ที่โลกเขาไม่มี ที่โลกเขาว่าเป็นโรคเป็นภัยกัน ที่ว่าไม่มียารักษา นี่มียารักษานะ แล้วยาที่อยู่ข้างๆ โลกนี้ โลกใจ โลกคืออวิชชา คืออวิชชาในหัวใจของเรา ยาที่อยู่ในหัวใจของเรา

ยาคือความสงบของใจ ถ้าใจสงบเข้ามา จิตสงบ เริ่มสงบเข้ามา เราจะจิตตั้งมั่น จิตเราตั้งมั่น ถ้าจิตเรายังตั้งมั่นไม่ได้ มันก็ล้มลุกคลุกคลาน คนเรานะ เวลาล้มลุกคลุกคลานจากภายนอก ถึงกับหกล้มหลุก นั่นเป็นเรื่องของกิริยาของกายนะ แต่หัวใจ นั่งอยู่เฉยๆ มีความสงบอยู่ แต่หัวใจมันฟุ้งซ่าน มันคิดออกไปหมด นี่ความล้มลุกคลุกคลานของมัน

แล้วเวลาจิตมันจะสงบเข้ามา กำหนดพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจับพลัดจับผลู มันหาทางเข้า นี่หกล้มลุกคลุกคลาน เพราะมันเข้าออกไม่ได้ มันบิดไปเบี่ยงมาอยู่ในหัวใจของเรา มันทำให้น่ารำคาญ น่ารำคาญ ทำไมเราทำไม่ได้ เราทำไม่ได้เพราะอะไร เพราะเราไม่มีความตั้งใจ ถ้าเรามีความตั้งใจนะ เราตั้งใจ

สิ่งใด...เหมือนกับสอยเข็ม ถ้าคนเล็กๆ หรือวัยรุ่นนี่เขาจะสอยเข็มได้ เพราะสายดาเขาดี ผู้เฒ่าผู้แก่ เวลาสอยเข็มจะสอยได้ยากมากเลย เพราะสิ่งที่เป็นด้ายกับเข็ม แล้วรูมันเล็ก แล้วดาเราก็กี่ฝาก้าง นี่เป็นอย่างนี้เกร็งนะ พยายาม พยายามอยู่อย่างนั้น จิตก็เหมือนกัน เวลามันจะเข้า มันจะออก ถ้าเราไปทำรุนแรง มันก็ทำไม่ได้ ต้องตั้งใจ ตั้งสติแล้วค่อยๆ ตั้งสติ เวลาบอกว่าทำความเพียรต้องมีความเข้มแข็ง ต้องมีความอดทน แล้วทำไมต้องค่อยๆ ละ? ต้องเข้มแข็งอดทน เราเนี่ยมันเป็นกิริยาเริ่มต้น

แต่เวลาทำไป ถ้าเรามีสติตลอดไป จิตมันจะอ่อน จิตมันจะสงบเข้ามาๆ เป็นขณิกสมาธิ นี่เราก็ตื่นเต้น ความตื่นเต้นของจิต สิ่งทีประสพความสัมผัสมันเป็นปัจจัยตั้งนะ เวลาจิตสงบเข้ามานะ เวลามันฟุ้งซ่าน เราก็อ้วฟุ้งซ่าน สิ่งนี้เราทำไม่ได้เลย เวลาสงบขึ้นมาก็ไปตื่นเต้นกับความสงบอีก อยากได้ออย่างนี้ อยากได้ออย่างนี้ ถ้ามันสงบเข้ามาอย่างนี้เป็นปัจจัยตั้งใจ

สิ่งที่เขาบอกเล่ากันเป็นเรื่องภายนอกนะ นี่ธรรมภายนอก เป็นเรื่องบอกเล่า เห็นไหม มีถึงกับอ่อนวอนเอา ขอเอา พยายามศึกษาเอา แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันเป็นเรื่องที่เราเข้าไปประสบ นี่เป็นปัจจัยตั้ง

ธรรมภายในเราไปสัมผัส เราถึงบอกว่า ถ้ามันอยากได้ มันสะท้อนหัวใจ สิ่งนี้มันหลุดไม่หลุดมือไป เราก็ทำใหม่ ตั้งสติให้ดีๆ ไม่ลืมหูลูกกลูกกลานใจ สิ่งนี้ที่ประสมมานี้ถ้าไม่สมความปรารถนา มันก็ลืมหูลูกกลูกกลาน สิ่งนี้มันจะเป็นครูของเราใจ แล้วเราก็ตั่งสติเข้าไป ถ้ากำหนดเข้าไปเป็นขณิกสมาธิ เราก็กำหนดพุทโธเข้าไปเรื่อยๆ พุทโธๆ จิตมันก็สงบเข้าไปเรื่อย หน้าที่ของเรา กำหนดพุทโธ เราต้องสร้างเหตุ

เราจะจุดไฟ เราจะรักษากองไฟของเรา เราต้องใส่ฟืน เราต้องรักษาของเราให้ดี สิ่งนี้ก็เหมือนกัน เรามีหน้าที่ของเรา ตั้งสติแล้วกำหนดพุทโธหลายๆ พุทโธไปเรื่อยๆ หน้าที่ของเราไม่ใช่ว่าการให้สมาธิเป็นขณิกะ เป็นอัปปนา เป็นสิ่งที่เราปรารถนา นี่คือการสะสมมันสวมรอยนะ หน้าที่ของเราไม่เกี่ยว หน้าที่ของเราคือสร้างเหตุ ชำนาญในวิชิ ชำนาญในเหตุ วิธีคือการเข้าออกสมาธิใจ ถ้าเราชำนาญในสมาธิ เราจะทำการกำหนดเมื่อไหร่ก็ได้ เราจะทำอย่างไรก็ได้ เพราะอะไร

เพราะเราไม่สนใจกับผลของมัน เราไม่สนใจกับสิ่งที่เป็นไป เราไม่สนใจกับสิ่งที่เราจะสอยเข็มเข้าหรือไม่เข้า ไม่ใช่หน้าที่ของเรา ไม่ใช่หรรอก เราทำถูกต้อง มันเข้าเอง ถ้าเราทำไม่ถูกต้อง มันไม่เป็นหรรอก นี่เราพยายามสอยไปขนาดไหน ถ้าไม่ตรง มันไม่เข้าหรรอก แต่เราก็สอยของเราไปเรื่อย แต่ไม่หงุดหงิด

นี่ก็เหมือนกัน กำหนดพุทโธๆ ไปเรื่อยๆ นะ ตั้งสติของเราไป หน้าที่ของเราทำอย่างนี้ พุทโธๆ กับสติพร้อมไปเรื่อยๆ มันละเอียดไปเองใจ ละเอียด เราพยายามพุทโธเพราะสติเราพร้อมใช้ไหม เราไม่ใช่คนเพลอ ถ้าเพลอนี้ตกกังวลใจไป หรือหายไป หรือตกในบ่อในเหว จิตมันเป็นสภาวะแบบนั้น

ถ้าเรามีสติ เรากำหนดพุทโธไป มันละเอียดเอง จิตนี้เป็นไปเอง แต่เป็นเองโดยเหตุนะ เป็นเองโดยสติ เป็นเองโดยคำบริกรรม ไม่ใช่เป็นเองโดยที่มันจะเป็นเอง เรานอนอยู่แล้วมันจะเป็นเอง เป็นไปไม่ได้ แต่ในเมื่อเรามีสติ แล้วเรามีความตั้งใจ เรามีคำบริกรรม มันเป็นไปเอง ในเมื่อเหตุมันพอ เหตุมันสมควรแก่มัน มันต้องสงบลง

ถ้าจิตมันสงบลงอย่างนี้ จิตนิ่ง ถ้าจิตเรานิ่ง ภาพที่เห็นมันก็จะชัดเจน ถ้าจิตเราไม่นิ่ง ภาพนั้นมันก็ไม่ชัดเจน สิ่งที่ไม่ชัดเจน สิ่งที่เป็นธรรมะภายในใจ ถ้าสิ่งที่เป็นธรรมะภายใน มันจะจับมันจะมีฐานแล้วนุ่มไปคูที่กาย สิ่งที่กาย มันสะท้อนหัวใจ พอมันสะท้อนหัวใจมันก็สั่นไหว มันก็ออกไปตาม เพราะอะไร เพราะเราเป็นหัวใจมันมีมารอยู่แล้ว มันมีเชื้อไขอยู่แล้ว ไม่ต้องอะไรไป

กระเทียมมัน มันก็เป็นสิ่งที่จับใส่ เป็นความฟุ้งซ่าน เป็นความไม่พอใจอยู่ในหัวใจเราอยู่แล้ว แล้วเราพยายามจะชำระเขา แล้วเรายังกำหนดจิตของเราเข้ามา จนกว่าเรามีอำนาจวาสนา เราขึ้นไปดูกาย สิ่งที่เราขึ้นไปดูกาย สิ่งนี้มันก็ต้องสะเทือนลิ

พอมันสะเทือนขึ้นไป ขณะที่ไม่มีสิ่งใดไปสะกิดเขา เขาก็มีอำนาจเหนือหัวใจนี้อยู่แล้ว แล้วสิ่งที่มี สิ่งที่เป็นสะเทือนใจเขา เขาก็ยังมีอำนาจใหญ่ มันก็หลุดไม้หลุดมือไป เราก็ต้องเริ่มต้นกำหนดความสงบเข้ามา ทำให้จิตนิ่ง แล้วนอนไปดูกาย การเห็นกายนี้มันเป็นการวิปัสสนา การเห็นกายนี้เป็นคุณสมบัติของธรรม ไม่ใช่การเห็นกายนี้มันจะลอยมาจากเมฆหมอก หรือลอยมาจากปากฟ้าที่ไหน จะมีอำนาจวาสนาขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้าไม่ได้เห็นกาย ไม่ได้วิปัสสนา ทำบุญกุศล จะเป็นพระอินทร์ เป็นพรหมต่างๆ ขนาดไหน ก๊วนไปในวัฏฏะ ต้องตายไปในวัฏฏะตลอด ไม่มีสิ่งใดชำระกิเลสได้เลย

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญานุการมาเป็นพระโพธิสัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องออกมาค้นคว้าอยู่ ๖ ปี แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มาตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ ถึงที่สุดแล้ว กระบวนการของการชำระกิเลส ต้องกลับมาที่การกำหนดคำบริกรรม ทำความสงบของใจเข้ามา เพื่อจะทำลายกิเลสในหัวใจของสัตว์โลกนี้

ในเมื่อเรามีหัวใจ ในเมื่อพญามารมันอยู่ที่หัวใจของเรา พญามารเป็นเจ้าวัฏจักร นี่โลกนี้มีเพราะมีเรา มีเราเพราะเรามีชีวิต ชีวิตเรายังมี สิ่งมีชีวิตเรามี ชีวิตเรานี้เกิดมาจากอะไร ชีวิตเราก็คงเกิดจากพลังงานของตัวจิต ตัวปฏิสันธิต แล้วปฏิสันธิตมีวิชาอยู่ตรงนั้น นี่มันต้องย้อนกลับเข้ามาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา ทวนกระแส ทวนกระแสเข้าไปเพื่อจะไปชำระล้างสิ่งที่เป็นสารพิษในหัวใจ เห็นไหม สิ่งที่เป็นสารพิษในหัวใจ ย้อนกลับมา นี่ธรรมชาติในมันจะไปแก้สิ่งนี้ ถ้าแก้สิ่งนี้ได้ จิตจะนิ่ง ถ้าจิตจะนิ่ง วิปัสสนาจะเกิด

วิปัสสนา พระไตรลักษณ์ สิ่งที่เห็นไตรลักษณ์เป็นอนัตตา สิ่งนี้ ความทุกข์ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้น... ทุกข์สุขทุกอย่างในโลกนี้เป็นอนิจจัง ชีวิตนี้ก็เป็นอนิจจัง เพราะมันชั่วคราวๆ สิ่งต่างๆ ที่มี ธรรมชาติของมัน สภาพธรรมมันเป็นอย่างนี้ แต่ไม่มีใครค้นคว้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นคว้าสิ่งนี้ขึ้นมา ค้นคว้าคือจิตเข้าไปสัมผัส เข้าไปพิสูจน์กันใจ พิสูจน์คือการเกิดดับจากหัวใจที่มันเร็วมหาศาล แล้วสิ่งนี้มันมีขับเคลื่อน มีพลังงานของมัน เชื่อใจอย่างนี้ใจ แล้วจิตขับเคลื่อนอย่างนี้

ทางวิทยาศาสตร์นะ เวลาเขาพิสูจน์กันทางชีวภาพ พันธุ์พืช การผสมพันธุ์พืช การหาพันธุ์พืชที่ตัดต่อพันธุ์พืชเพื่อจะให้มันพัฒนา ให้มันสิ่งที่ว่าพอใจกับเมล็ดพันธุ์ของเขา นั่นเป็นทางวิทยาศาสตร์ นั่นเขาตัดต่อของเขานะ แต่เนื้อวิชาอยู่ภายใน จิตที่มันสงบเข้าไป มันจะเข้าไปชำระสิ่งที่ป็นชีวภาพของจิตใจ จิต สิ่งที่มีมันป็นจากภายใน ย้อนกลับ ย้อนกลับเข้ามา จนสิ่งนี้มีมันสงบเข้ามา แล้วสงบ

เวลาเห็นกาย ถ้ามันพิจารณาของมัน ถ้ามันเป็นไตรลักษณ์ สิ่งที่เป็นไตรลักษณ์ เวลาพิจารณาภายในนะ กาย เห็นเป็นภาพของกาย จิตนี้ จับภาพสิ่งนี้ได้ วิภาเคให้มันขยายส่วน สิ่งที่ย่อยส่วน เห็นใหม่ ไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์คือว่า มันสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา

สิ่งที่ธรรมดานั้นเป็นธรรมดาของมันอยู่อย่างนั้น แต่ด้วยสภาวะธรรม ด้วยความเห็นของใจ เพราะด้วยเอาใจตัวนี้เป็นผู้ดู เพราะใจนี้เป็นผู้ขยายให้มันเป็นวิภาเค ให้สิ่งนี้ขยายส่วนออกไป นี่คือการพิจารณาภายใน มันขยายส่วนแยกส่วน พยายายส่วนแยกส่วน มันทำลายกายอย่างนี้ ปล่อยวางแล้วปล่อยวางอีก ถ้าปล่อยวางอย่างนี้ เวลาปล่อยวาง จิตสงบเข้ามา มันมีความดูคึด สิ่งที่มีมันปล่อยวางเข้ามา มันจะเข้าใจ เข้าใจเพราะอะไร

นี่เวลาประพฤติปฏิบัติเป็นปัจเจกดังอย่างนี้ไง เป็นปัจเจกตั้ง ถ้าจิตมันสงบ จิตมันปล่อยปล่อยขนาดไหน ถ้ามัวตัวเองก็ มีความลังเลสงสัยไหม ถ้ายังมีความลังเลสงสัย นั้นนะ ตัววิชายังมีอยู่ กิเลสที่สักรายกิริยา ความเห็นผิวยังมีอยู่ เห็นใหม่ ปล่อย วาง มีความสุข วางๆ แต่มันก็สงสัยสงสัยไปตลอด

แต่ถ้าวิปัสสนาเข้าไปบ่อยครั้งเข้า ถ้ามันว่างขนาดไหน มีความสุขขนาดไหน นี่แม้แต่ธรรมภายในนะ ที่จะไปชำระกิเลส กิเลสมันก็ยังบิดเบือนอยู่มาตลอดเวลา ถ้าเราวิปัสสนา เราใคร่ครวญไป นี่มันใคร่ครวญสิ่งนี้ นี่งานของเรา ถ้ามันเห็นนะ

นี่ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่เป็นไตรลักษณ์ก็คิดว่าพระไตรลักษณ์เกิดขึ้นมาแล้วจะเห็นตามความเป็นจริง...ก็ฟังกันมาจนชินหูนะ แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติ กิเลสมันก็สร้างภาพ ทำให้เราเห็นอย่างนี้ นี่เป็นสิ่งที่...ธรรมภายนอกใจ ธรรมภายนอกประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นจริง เพื่อเป็นกิริยามารยาท สิ่งที่ยกิริยามารยาทก็ดูสวยงามไป แต่ธรรมะ เวลาที่มันมีความออกฤทธิ์ขึ้นมา มันจะต้องจริงจังกับมัน ถ้าจริงจังกับมัน นี่เข้าบ่อยครั้ง

ถึงที่สุดมันจะปล่อย ปล่อยแล้วมันก็ขาดนะ ขาดออกไปจากหัวใจ สิ่งที่เราขาดออกไปจากหัวใจ อะไรขาดออกไปล่ะ? นี่ความลึกลับสงสัยใจ ความลึกลับนะ มันจะไม่มี ความลึกลับสงสัยเลย เพราะความลึกลับสงสัยนี่คือตัวกิเลส ตัวกิเลสมันสงสัยไปหมด มันต้องการปรารภของมันไปหมดเลย แต่เวลาธรรมนะ เวลาวิปัสสนาขึ้นมา เราสร้างธรรมาวุธ

ถ้าธรรมาวุธมันฟาดฟันกิเลส ฟาดฟันกิเลสโดยบอกว่า กิเลสก็อยู่ที่ใจ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมโอสธก็อยู่ที่หัวใจ แต่อยู่ที่หัวใจที่เราสร้างขึ้น กิเลสมันอยู่โดยธรรมชาติของมัน กระดิกเมื่อไหร่ กิเลสออกเมื่อนั้นเลย แต่ขณะที่เราตั้งใจปฏิบัติธรรมขึ้นมา มันต้องสร้างสมขึ้นมาเป็นครั้งคราว เป็นครั้งเป็นคราวแล้วชำระล้างเข้าไป ชำระล้างเข้าไป ถึงที่สุดนะ สิ่งนี้กิเลสมันขาดออกไป พอขาดออกไป ความลึกลับสงสัยไม่มี สิ่งนี้ไม่มี ไม่มีในเรื่องของกายใจ สักกายทิฐิ ความเห็นผิด กายเป็นเรา เราเป็นกาย กายเป็นทุกข์ ทุกข์เป็นกาย มันจะปล่อยวางหมด สิ่งทีปล่อยวางหมด นี่การเห็นกายอย่างนี้

แล้วการเห็นกายวิปัสสนาเข้าไป การเห็นกายแต่ละขั้นก็ต่างกัน ความเห็นกาย ถ้าเห็นกายตามสักกายทิฐิ พิจารณากาย เห็นกายมันแปรสภาพตามความเป็นจริง บ่อยครั้งเข้าๆ นี่เป็นโศคาบัน พิจารณากายเข้าไปอีกด้วยมรรคญาณ ด้วยธรรมภายใน วิปัสสนาเข้าไป มันจะแยกของมันออกไป แยกของมันออกไป แยกเข้าไปๆ จนถึงที่สุด กลับคืนเป็นธรรมชาติเดิมของมัน กลับเป็นน้ำ เป็นดิน เป็นลม เป็นไฟ นี่สัททาคามี แล้วพิจารณากายเข้าไป มันเป็นอสุภะนะ คำว่า “อสุภะ” มันเป็นเรื่องที่คู่กับกามราคะ

สิ่งที่กามราคะ นี่ธรรมภายในนะ มันก็ยังเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป เหมือนกับถ้าเสือ เราจะจับเสือ เราต้องมุดเข้าไปถ้าเสือ นี่ไง ถ้าเสือ คูหาของจิตใจ จิตมันถอยร่นเข้ามานะ เวลามันออกมาเหยื่อ ออกหาเหยื่อ ออกตั้งแต่ว่า อวิชชาปจฺจยา สงฺขารฯ นี่จิตตัวจิต เห็นไหม อวิชชา แล้วออกมาตรงอสุภะ นี่เป็นกามราคะ แล้วออกไปที่กลับคืนธาตุเดิมของเขา แล้วออกไปที่สักกายทิฐิ ความเห็นผิด

ในเมื่อร่างกายเรายังมีชีวิต ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกยังมีชีวิตอยู่ สมบัติ ทุกๆ อย่าง สมบัติโลกนี้เป็นของเรา ถ้าเราตายก็หมดโอกาสนี้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรายังมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ที่นี่ ความรู้สึกนี้ยังมีอยู่ มันก็ยึดจิต ยึดร่างกายนี้เป็นเรา ยึดของนี้เป็นเรา เพราะเราเกิด

มา เราเกิดมากับกรรมของมารดา เกิดมาจากเป็นมนุษย์เป็นอย่างเรา ของที่เราเกิดมาเองกับเรา มันจะไม่เป็นของเราได้อย่างไร นี่โดยสัญชาตญาณมันคิดอย่างนั้นใจ แต่ไม่ใช่เลย

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราได้ร่างกายมานะ ทางวิทยาศาสตร์เขาพิสูจน์แล้ว ๗ ปี เซลล์ต่างๆ ตายหมด ๗ ปี ปีที่ ๘ ที่ ๙ เป็นคนใหม่หมดเลย เพราะเซลล์ต่างๆ ในร่างกายนี้ตายหมด แล้วมันก็สร้างเซลล์ใหม่ของมันขึ้นมา เป็นคนใหม่ไปแล้วนะ ไม่ใช่คนเก่าเลย แต่มันก็ยังยึดว่าเป็นมัน เป็นมันตลอดไป นี่ทางวิทยาศาสตร์เขาพิสูจน์กัน แต่ทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ พิสูจน์เป็นวิชาการ เป็นวิชาการ มันก็มีวิชาชีพ วิชาชีพการพิสูจน์กันเรื่องกาย แต่สิ่งนี้พิสูจน์แล้วก็เพื่อพยายามจะรักษาร่างกายนี้ให้กลับมามันคงแข็งแรง มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรอก

แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำคัญมากกว่า เห็นวิภาคะอย่างนี้มันจะปล่อย พอปล่อยเข้ามาเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป จนถึงกับว่าการเกิดก็เกิดอีก ๗ ชาติ ถ้าเห็นสักร่างที่กฎฐิตความเห็นจริง ถ้าเห็นถึงว่ากลับคืนสู่สภาวะเดิมของเขา นั่นอีก ๓ ชาติ ถ้าเกิดเข้าไปถึงอสุภะ สิ่งที่เป็นอสุภะนะ อสุภะเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันสืบทอดกันอยู่ในหัวใจ

ถ้ามันสืบทอดกันอยู่ในหัวใจนะ ระหว่างขั้นธอันละเอียดกับจิตนี้มันสัมผัสสัมพันธ์กัน สิ่งสัมผัสสัมพันธ์กัน ถ้าพิจารณาภายในมันเป็นอสุภะ อสุภะเพราะอะไร อสุภะเพราะสิ่งนี้มันเป็นกาม โห้ สิ่งนี้คือการ...

ร่างกายของเรา เรากินอาหารทุกวันนี้ อาหารที่เรากินเข้าไปนี่มันเป็นของกองที่ไหม? มัน เป็นของบุคคลนะ มันเป็นคนของสิ่ง... ถ้าเราไม่กินมันก็เสียหายไป ถ้าเราเก็บไว้นะ เวลากินเข้าไป สิ่งนี้มันก็เข้าไปเป็นสารอาหารในร่างกายใช้ไหม สารอาหารนี้มันเป็นสิ่งที่มีชีวิตอยู่ชั่วคราว มัน เป็นสิ่งที่ถ้าปล่อยไว้นานไปมันก็จะเสียเป็นธรรมดา มันเป็นคนของบุคคลใช้ไหม

นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจ สิ่งนี้มันจะสืบทอดระหว่างจิตกับขั้น มันอาศัยความสืบทอด มันก็ เป็นสมมุติจากภายในใจ มันเป็นเรื่องที่ว่าชีวภาพของจิตที่มันออกมา มันแสดงตัวออกมา ที่มันจะ เพาะเชื้อเพาะพันธุ์ของมันขึ้นมา ถ้าเชื่อมันเพาะพันธุ์ของมันขึ้นมา ถ้าเป็นพิจารณาจิตตัวนี้ มัน เป็น สิ่งที่เป็นกามราคะ กามราคะคือกามฉันทะความพอใจ คือจิตที่มันสืบทอดสัมพันธ์กัน สิ่ง สัมพันธ์กัน นี่ความเป็นไปของจิตมันเป็นสภาวะแบบนั้น ถ้าพิจารณาซ้ำ ถ้ามีอำนาจวาสนา มันจะ ตัดสิ่งนี้ แล้วมันจะทำลายสิ่งนี้ไป ถ้าทำลายสิ่งนี้เข้าไป มันจะเข้าไปถึงที่สุด ที่สุดว่ามันปล่อยอันนี้ เข้ามา

ตั้งแต่ภายนอก ภายใน ภายในกาย สิ่งที่ยากมันก็เป็นชั้นเป็นตอนนะ คำว่า “เป็นชั้นเป็นตอน” สิ่งนี้มันถึงต้องมีครูมีอาจารย์ไง ถ้าไม่มีครูมีอาจารย์นะ เราเห็นจากกรรมภายนอกแล้วก็สงสัย ธรรมภายนอกมันเป็นแค่จิตนิสัย เป็นแค่ศีลธรรม แค่จริยธรรม สิ่งที่เป็นศีลธรรมจริยธรรมมันเป็นแค่การสร้างสมบุญญานิการ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ภายในนะ นี่เป็นภายใน แล้วถ้าเราชำระภายในได้ มันจะย้อนกลับเข้าไปถึงอวิชชา ถ้าทำลายอวิชชาสิ่งนี้ได้ นี่จิตที่ไม่มีพลังงานขับเคลื่อนนะ

คุณะ คุณอย่างประวัติของอาจารย์จวน อาจารย์จวนท่านพิจารณาของท่าน ท่านพิจารณากามราคะนะ ท่านพิจารณาสิ่งที่กามราคะมันรุนแรงมาก ท่านเอากระดูกข้างแขวนคอ แล้วท่านก็ฉันทมาก แล้วก็คายหมากออกมาที่ร่างนี้ ให้เห็นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สมมุติว่าเป็นเลือด สมมุติว่าเป็นสิ่งที่สกปรก นี่คนมีปัญญาใช้อย่างนั้นนะ แล้วท่านก็พิจารณาของท่านจนผ่านพ้นของท่านไป

เข้าไปถึงหาจิต เห็นไหม ถ้าเป็นของอาจารย์จวนนะ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ ดับเพราะวิธีการดับทุกข์ ท่านจะเห็นอริยสัจของท่านเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอน นี่ธรรมภายในมันจะเห็นเป็นอริยสัจนะ

เสร็จแล้ว คนมีอำนาจวาสนา ท่านอยู่ที่ภูเกล้า เวลาจิตมันสงบเข้ามา ท่านได้กลิ่นมาก่อน กลิ่นเหม็นไปหมดเลยนะ แล้วก็เห็นเปรต ๒ คนพี่น้องเข้ามาขอ เข้ามาบอก ทุกข์มาก ชีวิตนี้ทุกข์มาก เข้ามากราบอาจารย์จวน ขอให้อาจารย์ช่วย อาจารย์จวนถามว่า ที่เกิดเป็นเปรต ๒ คนพี่น้องนี้ทำอะไรมาถึงมาเป็นเปรตอยู่ที่ภูเกล้านี้

บอกว่า เคยเป็นผู้ที่เลี้ยงหมอนไหม ได้สาวไหม ได้หมอนไหม ได้ต้มไหม เวลาตายไปเกิดเป็นเปรต สิ่งที่เป็นเปรต

นี่จิตวิญญานนะ นี่ไม่ใช่สุขะ นี่ไม่ใช่สิ่งที่ป็นธรรมชาติภายใน แต่เพราะจิตของอาจารย์จวนท่านนิ่ง นิ่งเพราะอะไร นิ่งเพราะมันไม่มีพลังจากภายในขับเคลื่อนใจ เพราะจิตท่านไม่มีอวิชชา จิตท่านไม่มีสารพิษจากภายใน ท่านไม่มีสารพิษจากภายใน สิ่งที่เราเห็นสภาวะภายนอกมันจะเป็นบุญกุศล

สิ่งที่เป็นบุญกุศล เพราะจิตวิญญานเป็นเปรต ต้องเป็นสิ่งที่ป็นวิญญาน จะเห็นจิตวิญญานของปุถุชน เห็นจิตวิญญานของผู้ที่เป็นอริยสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามาขอพร

นะ ขอให้ช่วย ขอบุญญาธิการช่วยเหลือ เห็นไหม อาจารย์จวนอุทิศแผ่ส่วนกุศลให้ บอกเขาว่าจะอุทิศแผ่ส่วนกุศล เสร็จแล้วก็ออกจากสมาธิมา รุ่งขึ้น วันสองวัน แล้วกำหนดจิตไปอีก เข้า จิตคงที่จิตเข้าไป เปรต ๒ คนนี้ไปเกิดเป็นเทวดา นี่จิตวิญญานจากภายนอก

ธรรมจากภายนอก ถ้าผู้ที่มีคุณสมบัติ ธรรมจากภายนอก ในการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าจิตของเรายังสั้นไหวอยู่ จิตของเรา อวิชชา สิ่งที่เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจ มหาศาลเลย แล้วเวลาออกไป ส่งออกไปอย่างนั้น มันเป็นธรรมะภายนอก ธรรมะนอก

ธรรมนอก ธรรมในต่างกันนะ ธรรมนอกคือจิตส่งออก เราเข้าใจว่าเราจิตส่งออกคือเราคิดออกไปเรื่องของโลกๆ นั่นคือจิตส่งออก แม้แต่จิตออกไปเห็นนิมิตนี้ก็จิตส่งออกแล้ว จิตที่ส่งออก เพราะอะไร เพราะขณะที่จิตส่งออกไป มันใช้พลังงานของมันออกไป พลังงานของมันถึงต้องใช้ให้ออกไป

นิมิตเกิดจากไหน? เกิดจากจิตสงบแล้วเห็นนิมิต ถ้าจิตสงบเห็นนิมิตแล้ว ขณะที่เห็นนั้นนะ จิตมันได้ใช้พลังงานของมันออกไปแล้ว ถ้าจิตมันใช้พลังงานออกไปเห็นภาพนิมิตต่างๆ แล้วเราก็คือใจ เสียใจไปกับภาพนิมิตนั้น นี่พลังงานนี้ใช้อย่างไร จิตมันก็ต้องเสื่อมลงๆ เป็นธรรมดา นี่เพราะจิตของเรา เพราะเรามีอวิชชาในหัวใจ แต่ของครูบาอาจารย์ท่าน ท่านไม่มีอวิชชา สิ่งที่ไม่ใช่อวิชชาคือจิตของท่านเป็นปกติ จิตของท่านเป็นปกติของท่านตลอดไป จิตของท่านนะ

“จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส”

ในเมื่อข้ามพ้นกิเลสแล้ว จิตของท่านยังมีอยู่อีกหรือ?

จิตของท่านนี้เป็นสมมุติ สิ่งที่เป็นสมมุติเรียกกันว่า “จิตของท่าน” ถ้าเราไม่มีสมมุติว่าจิตของท่าน เราจะเอาอะไรมาสมมุติกัน

แต่ถ้าจิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลสไปแล้ว จิตก็ไม่มี สิ่งที่เป็นโลกนี้มี เพราะสิ่งที่เป็นวัตถุจับต้องได้มี แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่มีนั้นไม่มี นั่นคือมี มีเพราะมันไม่มี แต่มันมี มันมีเพราะมันสิ่งที่ยังมี สอุปาทิเสสนิพพาน ในเมื่อชำระสิ่งที่ เป็นกิเลสตัดหาทะยานอยากของใจออกไปทั้งหมดแล้ว สิ่งนี้มีอยู่แต่ไม่มีในสมมุติ ไม่มีสมมุติ

คาดหมายสิ่งนี้ไม่ได้เลย คาดหมายไม่ได้เพราะสิ่งนี้เป็นสมมุติ สิ่งนี้เป็นสมมุติเราก็พูดกันโดยสมมุติ

แต่ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมตั้งแต่โคนต้นโพธิ์นะ วางบัญญัติไว้ ธรรมวินัยนี้ก็ให้สมมุติ ให้พวกปุถุชนของเราเงี้ยวเดิน ถ้าปุถุชนของเราเงี้ยวเดินไปตามสมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติอันนี้เป็นธรรมและวินัย แล้วเรากราบธรรมและวินัย เราเชื่อธรรมและวินัย เห็นไหม ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ถ้าเราไม่มีจุดเริ่มต้น เราไม่มีสิ่งต่างๆ ที่เงี้ยวเดินไป เราไม่มีถนนหนทาง เราไม่มีมรรคปฏิบัติเครื่องดำเนิน แล้วเราจะเอาอะไรไปเงี้ยวเดิน สิ่งนี้เป็นสมมุติ

จิตของท่านพ้นจากกิเลส มันถึงไม่มีสมมุติทั้งหมด แต่ในเมื่อยังมีธาตุขันธ์อยู่ มีธาตุคือยังมีชีวิตอยู่ ขันธ์คือจิตดวงนั้นอาศัยสิ่งนี้ดำรงธาตุขันธ์ อยู่ด้วยวิหารธรรม รอแต่กาลเวลา เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาชำระกิเลส เหมือนเช่นอาจารย์จวน ท่านชำระกิเลสของท่านจนหมด แล้วท่านยังเป็นสิ่งที่ประโยชน์กับโลก ประโยชน์กับโลกนะ แม้แต่โลกวิญญูณเขายังได้ผลประโยชน์จากท่าน สิ่งที่เป็นจิตวิญญูณนะ ครูบาอาจารย์ของเราเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่ว่าจิตวิญญูณพวกเทวดา อินทร์ พรหม เขาเห็นสิ่งนี้นะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจกๆ ทำไมเทวดาส่งข่าวขึ้นไปเป็นชั้นๆ ละ? เพราะเขาดีใจกับสิ่งนี้ไง เขาดีใจว่าธรรมเกิดแล้ว ธรรมเกิดแล้ว ธรรมโอสธเกิดขึ้นมาแล้ว เขาจะได้มีโอกาส เห็นไหม เขาได้มีโอกาสนะ ถ้าเขามีศรัทธาความเชื่ออย่างเรานี้ละ นี่ที่ว่าเรามีศรัทธาและความเชื่อ สิ่งนี้ทำให้เราออกมาประพฤติปฏิบัติ ทำให้เรามาค้นคว้าสิ่งที่ว่า ชีวิตนี้คืออะไร แล้วชีวิตนี้อยู่ที่ไหน พอสิ่งที่ว่าชีวิตอยู่ที่ไหนนะ จนจิตนี้ตั้งมั่น จนจิตนี้ออกมาทำงานนะ

สัตว์ เทวดา อินทร์ พรหม ก็เหมือนกัน ถ้าเขามีศรัทธา เขามีความเชื่อของเขา เขาจะหาไป เขาจะมาฟังธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาจะมาฟังธรรมของครูบาอาจารย์เราเพื่ออะไร? เพื่อจะรู้ร้อยสัจจ ร้อยสัจจคือสัจจะความจริง แต่สิ่งที่เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มันสมมุติทั้งนั้น เพราะมันเป็นวาระ เขาสร้างบุญกุศล เขาทำคุณงามความดีของเขา

แล้วในเทวดา สิ่งต่างๆ ก็มีวิวัฒนาการต่างกัน เห็นไหม เทวดาที่มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ เทวดาที่ว่าที่มีบุญน้อย ก็เกิดในเทวดาชั้นเดียวกัน สิ่งที่เราสร้างสมมามันก็ต่างกัน แล้วสิ่งต่างๆ ในชั้นนั้นก็ต่างกัน แล้วก็เพลิน ถ้าเพลินไปนะ เพลินไปในภพชาตินั้น ก็ไม่มาฟังธรรมไง แต่ถ้าไม่เพลิน เห็น

ใหม่ มีศรัทธา นี่ศรัทธาตัวนี้สำคัญมากเลย ถ้ามีศรัทธาจะชักสิ่งนั้นเข้ามา แล้วถ้าเป็นเทวดา อินทร์ พรหม ที่เขาเคยประพฤติปฏิบัติ อย่างนางวิสาขาเป็นพระโสดาบัน แล้วตายจากนางวิสาขาไปอยู่ที่ไหนล่ะ

นี่ก็เหมือนกัน เป็นเทวดา อินทร์ พรหมที่เป็นอริยเจ้าก็มี เป็นเทวดา อินทร์ พรหมที่เป็นปุถุชนก็มี สิ่งนี้วัฏฏะมีเคลื่อนไปกับใจ แล้วใจเราล่ะ ใจเรามีพื้นฐานเป็นอย่างไร ถ้าใจเราไม่มีพื้นฐาน เราไม่มีอำนาจวาสนา เราอยากจะทำประพฤติปฏิบัติใหม่ ถ้าเราอยากประพฤติปฏิบัติ สิ่งนี้มันจะเป็นปัญญาใคร่ครวญจิตของเรา ถ้าสิ่งนี้ปัญญาใคร่ครวญจิตของเรา ถ้าเป็นธรรมชาติภายนอก เราก็ยังต้องล้มลุกคลุกคลานไป สิ่งที่จะล้มลุกคลุกคลานขนาดไหน เพราะสิ่งนี้มันเป็นหน้าที่ และมันเป็นการงานของเราเป็นหน้าที่นะ

เราบอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราพบธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนธรรมคำสั่งสอน คำสั่งสอนนะ คำสั่ง คำสอน สอนนะ สอนเข้ามาให้สะสมขึ้นมาในหัวใจของเรา สิ่งที้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งสอน ถ้าเราไม่พัฒนาของเราขึ้นมา คำสั่งคำสอนนั้นจะเป็นประโยชน์กับเราไหม

ถ้าคำสั่งคำสอนจะเป็นประโยชน์กับเรา เพราะอะไรถึงเป็นประโยชน์กับเราล่ะ เพราะเราเชื่อใจ เพราะเราศรัทธา เราเชื่อ เราศรัทธา ศรัทธามาจากไหน? ศรัทธามาจากจริตินิสัย ศรัทธามันเกิดจากสิ่งทีเรามีความทุกข์ในหัวใจ สิ่งนี้มันสะท้อนหัวใจนะ ถ้ายังมีความทุกข์อยู่ พลังงานมีอยู่นะ พลังงานสิ่งนี้มันแสดงตัวตลอด พลังงานมันแสดงตัว พลังงานที่มันใช้งานไป มันต้องมีพลังงานของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตที่มันเศร้าหมอง จิตที่มันฟุ้งใส แม้แต่สิ่งทีว่ามันเป็นไฟสุมขอน มันก็ยังเป็นความเศร้าหมองฟุ้งใสในหัวใจ ทั้งๆ ทีมีความสุขมาก มันปล่อยกายเป็นชั้นเป็นตอน เข้ามานะ แล้วมันก็ไปอยู่ที่ว่า จิตเดิมแท้นี้ฟุ้งใส แต่สิ่งที่ฟุ้งใส มันต้องรักษา ต้องมีสตินะ เห็นไหม มันมีการประกอบ มันมีหน้าที่การงาน แต่ถ้าวิปัสสนาไปจนถึงที่สุด ตัวภาวสวะ ตัวภพ ทำลายตัวนี้แล้วนะ มันจะเอาอะไรมาฟุ้งใส สิ่งทีฟุ้งใสคู่กับเศร้าหมอง สิ่งทีต้องรักษา รักษา เพราะอะไร เพราะมันมีจิตรักษาใช้ไหม

แต่ถ้าถึงที่สุดแล้ว มีเหมือนไม่มี มันไม่มีของมันหรอก มันเป็นสภาวะแบบนั้น แต่มันพร้อมนะ มันเป็นอัตโนมัติทั้งหมดเลย เคลื่อนไปไหนไป พร้อมกับสิ่งที่เกิดสติสัมปชัญญะตลอด ถ้าเป็นประโยชน์ก็จะใช้จะเป็นการงานออกมา

ไม่เป็นประโยชน์ เห็นไหม ใจเขา ใจเรา มันเป็นเรื่องธรรมดา สิ่งนี้โลกเป็นธรรมดาเนะ มันเป็นธรรมชาติของเขา เรานะ เด็กมันไม่เข้าใจสิ่งต่างๆ เราเอาสิ่งที่ดีขนาดไหนไปให้เด็กคนนั้น เด็กคนนั้นเขาไม่เข้าใจ นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเขาไม่สนใจ โลกเขาเป็นแบบนั้น สิ่งในโลกเขาเป็นแบบนั้นเพราะกรรมของเขา สาขบุญสาขกรรมไง ในเมื่อสาขบุญสาขกรรมเขาเป็นอย่างนั้น แล้วเราจะไปวิตกทุกข์ร้อนไปกับเขาทำไม

ถ้าเราไปวิตก ไปทุกข์ร้อนไปกับเขา ต้องถามตัวเองก่อนว่าเราสติหรือเปล่า ถ้าเราสติไม่ดี เราไปแบกเขาทำไม ถ้าเราสติดี เราจะย้อนกลับเข้ามาเลย มันเป็นหน้าที่อะไรของเรา ในเมื่อเป็นกรรมของสัตว์ สัตว์มันมีความคิดอย่างนั้น ในเมื่อสิ่งที่ในหัวใจเขาปิดกั้นของเขาขนาดนั้น เรามีหน้าที่อะไร หน้าที่ของเราก็คือใจของเรา นี่มันจะย้อนกลับมาดูที่เรา แล้วประพฤติปฏิบัติ เวลาที่จะเป็นธรรมะภายใน มันจะเป็นอย่างนี้ ถ้าไม่คิด ไม่มีสติสัมปชัญญะอย่างนี้ ออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ มันเป็นธรรมะจากภายนอก

ธรรมะภายนอกเป็นธรรมะของพระโพธิสัตว์ เป็นการรื้อสัตว์ชนสัตว์ เป็นการช่วยเหลือเจือจาน นั่นเป็นของพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์กับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างกัน พระโพธิสัตว์เป็นฉานโลกีย์ สิ่งที่เป็นฉานโลกีย์ สะสมขึ้นมา มันจะมีพลังงานของมัน ถ้ามีพลังงานของมัน มันจะไปรู้ นี่ธรรมะภายนอกไง จะไปรู้นะ เห็นจิตเกิด เห็นจิตดับ เห็นสิ่งที่ไปที่มาของใจ จะรู้จิตนิสัย สร้างสมกันขึ้นมา นั่นเป็นธรรมของหัวหน้า เป็นธรรมของการสร้างสมเป็นการสร้างสมบารมี

แต่ถ้าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นมาแล้ว ถ้าสร้างสมขึ้นไป มันจะเป็นสายยาวเหยียดไป เพื่อเราจะไปถึงเป้าหมาย แต่ในปัจจุบันนี้เป้าหมายมีอยู่แล้ว เป้าหมายคือ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว ธรรมโอสถมันมีอยู่แล้ว มันอยู่เคียงข้างใจเราเนี่ย มันมีอยู่แล้ว มันมีเคียงข้างใจอยู่แล้ว แล้วเราจะเอามุ่งไปข้างหน้า จะไปหาข้างหน้า นั่นเราคิดถูกไหม ถ้าเราคิด เรามีสติสัมปชัญญะย้อนกลับมา ย้อนกลับมา หน้าที่ของเรา ดูใจของเรา แล้วชนะใจของเรา จากเป็นธรรมภายนอกจะเป็นธรรมภายใน

ธรรมภายในจะชำระกิเลสจากภายใน ธรรมภายนอกเป็นการสร้างสม เป็นการสร้างสมออกมาจากภายนอก ออกจากภายนอกมันก็เป็นเรื่องของสังคมโลกไป เวลาพระออกธุดงค์ ถึงว่าไปแบบนอแรดใจ ถ้าเราไม่ออกไปนอแรด เราไม่ออกไปประพฤติปฏิบัติ เราไม่ออกไปเพื่อจะสร้างสมให้เรายืนตัวของเรามาได้ เราจะเป็นที่พึ่งของใคร

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ เขาบอก ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วถ้าตนไม่สะสมใจ ตนไม่รักษาใจของตัวเอง แล้วใครจะมาเป็นที่พึ่งให้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ธรรมโอสธ สิ่งที่ธรรมโอสธ สิ่งที่เป็นศาสนธรรม ต้องรื้อคั่นนะ ถ้าไม่รื้อคั่น ไม่ประพฤติปฏิบัติ ไม่มีการประพฤติ ไม่มีการกระทำของใจขึ้นมา ใจมันจะเปิดสิ่งที่ป็นอวิชชาออกไปได้อย่างไร

สิ่งที่ป็นอวิชชา นี่บ้าน บ้านของเรา ทุกคน เวลาทางนักรการเมืองเขาพูด ให้กวาดบ้านของตัวเองให้เรียบร้อยก่อน นี่เราไปดูแลบ้านคนอื่นนะ เราจะไปช่วยเหลือเขา เหมือนกับเดี๋ยวนี สิ่งที่ว่า เขาเป็นผู้ที่ช่วยเหลือเจือจานกัน เขาจะไปช่วยเหลือคนอื่น แต่ทำไมไม่กวาดบ้านของตัวเอง ถ้าเรากวาดบ้านของตัวเอง เราทำหัวใจของเราให้ผ่องแผ้ว เราทำหัวใจของเราให้สิ้นสุดกระบวนการของการขับเคลื่อน แล้วจะไม่มี ความทุกข์จากภายในนะ

ที่ว่า “ในสโมสรสันนิบาต ทุกดวงใจว่าเหว”

มันจะไม่มี ความว่าเหวในดวงใจ ใจ ความว่าเหวไม่มี ความทุกข์จากภายนอกนะ ความทุกข์จากอาการของใจ สิ่งที่อาการของใจคือการแบกหามภาระที่ทุกคนก็เห็น ความคิดนี้พูดกันง่าย ๆ เลย ทุกคนมีความคิดวิตกวิจารณ์ แต่ความทุกข์จากภายในที่ตัวจิต ตัวจิตที่มันไม่ต้องคิดแล้วมันเศร้าหมองนี่ สิ่งนี้มันจะเข้าไปชำระล้าง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละเอียดขนาดนั้นนะ

อาการของใจกับใจต่างกัน แล้วเวลาพิจารณาไป เวลาพิจารณาจากภายนอก ภายใน มันก็อาการของใจนี้แหละ แต่มันมีสติ มันสมาธิเข้ามาแบ่งแยก มันถึงป็นโลกุตตรธรรม แต่ถ้าไม่มีสติ ไม่มีสมาธิ มันป็นโลกียธรรม โลกียธรรมคือธรรมภายนอกล้วน ๆ เลย แล้วมันก็จะพัฒนาขึ้นมา ธรรมภายนอกกับธรรมภายในอยู่กับการแบ่งแยกของสมาธิกับสติ ถ้าสมาธิกับสติดี มันจะป็นธรรมภายในเข้ามา แล้วต้องมีผู้ชี้แนะ ถ้าไม่มีผู้ชี้แนะ กิเลสมันจะสวมรอยว่าธรรมภายนอกมันคือธรรมของเรา

ในการประพฤติปฏิบัติอยู่ปัจจุบันนี้ เป็นสิ่งที่ป็นภายนอกแล้วพิจารณาภายนอกแล้ว ปล่อยวางขึ้นมา สร้างภาพนะ นี่สัญญาอารมณ์สร้างภาพ เห็นสภาวะกาย แล้วก็ทำลายกายๆ ว่าเป็น สภาวะแบบนั้น เป็นธรรมภายนอกทั้งหมดเลย เพราะไม่มีครูบาอาจารย์ชี้นำใจ เพราะไม่มีการ เตือนสติ ถ้าเราไม่ถามตัวเอง เราไม่เตือนสติของเราเอง แล้วเราจะพัฒนาของเราอย่างไร

ถ้าเราพัฒนาของเรา อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ถ้าเราฟังครูบาอาจารย์นะ พุฒมาจากภายนอก ครูบาอาจารย์เป็นคนชี้นำ สิ่งนี้ผิด สิ่งนี้ถูก แล้วกิเลสเราก็ไม่พอใจ เราก็เห็นของเราชัดเจน ทำไม ท่านบอกไม่ใช่ ทำไมท่านพูดอย่างนั้น ทำไมท่านไม่เห็นเหมือนเราเลย กลับว่าเรานี้เก่งนะ เรานี้ เห็นจริง อาจารย์นี่ไม่รู้เรื่องอะไรเลย อะไรก็ผิดๆ

ถ้าเป็นเราดีเราเอง เราเห็นความบกพร่องของเรา เราเห็นความล่งเลงสัยของเรา นี่เราดีเรา นียอดเยี่ยม สิ่งที่ยอดเยี่ยมเพราะอะไร เพราะเราเองดีเราเอง เห็นไหม ครูบาอาจารย์ดีด้วยความ ถูกต้อง ด้วยความเมตตาณะ แต่กิเลสเรามันท่วมหัว มันไม่ยอมรับสิ่งความเป็นจริง แต่เวลามันดี ของเราเอง เพราะเรา ใครไม่รักเราเท่าเราหรอก เราเป็นคน ที่รักเรามากที่สุด แล้วเราดีเราได้ นี่การ ประพฤติปฏิบัติ บุคคลผู้นี้จะมีโอกาสก้าวหน้า

ถ้าดีเราเอง แล้วเราพยายามตั้งกติกาของเราเอง เช่น เวลาเข้าพรรษา เราจะตั้งสัจจะว่าเราจะ ทำสิ่งใดบ้าง ทำสิ่งนี้เป็นหน้าที่ของเรา เห็นไหม ตั้งสัจจะ แล้วทำสัจจะของเราให้ได้ขึ้นมา นี่เรา เป็นคนจริงขึ้นมา มันฝึกฝนขึ้นมาได้นะ แล้วถ้าเห็นผลนะ เห็นผล จิตมันเริ่มมีพัฒนาการของมัน ขึ้นมานะ เราจะภูมิใจมาก พอภูมิใจมาก การกระทำเราก็จะเพิ่มทวีขึ้นไป

สิ่งที่เพิ่มทวีขึ้นไป มันก็พัฒนาของมันขึ้นไป กายนอก กายใน กายในกาย กายของจิต จะเข้ากระบวนการของมันทั้งหมด นี่คือธรรมภายในใจ แล้วจะเข้าใจว่าสิ่งที่กายนอก กายใน กาย ในกาย มันเป็นเพราะเหตุใดถึงเป็นกายนอก มันเป็นเพราะเหตุใดมันถึงเป็นกายใน มันเพราะเหตุ ใดถึงเป็นกายในจิต เพราะอะไร เพราะสิ่งที่มันขับเคลื่อนแล้วมันปล่อยวางมา มันมีความหยาบ ละเอียดยิ่ง มันมีมรรคญาณที่ต่างกัน มรรคผลต่างกัน ความหนักความเบาต่างกัน

มรรคหยาบ มรรคละเอียดยิ่งถึงเป็นมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ใจ มรรค ๔ ผล ๔ นะ แต่โลก คิดว่ามรรคก็คืออันเดียว สิ่งที่มีอยู่แล้วเหมือนมีมิดอยู่เล่มหนึ่ง จะใช้งานประโยชน์ไปทั้งหมดเลย แต่ในโลกนี้เขามีแสงเลเซอร์ด้วยเดี๋ยวนี้นี้ ไม่ต้องใช้มิดหรอก แสงเลเซอร์ของเขา เขายังได้ เขาทำ ได้ดีกว่ามหาศาลเลย เห็นไหม สิ่งพัฒนาของเขาขึ้นมาเป็นอย่างนั้น

จิตมันก็เหมือนกันนะ ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์ เราจะสวมรอยเอาเองว่า ความเห็นของเรา ถูกต้อง ความพัฒนาของเราถูกต้อง สิ่งที่ถูกต้อง นี่กิเลสพาทำ แต่ถ้าเป็น อุดตา หิ อุดตโน นาโถ โดยธรรม เราจะถามตัวเองไปทุกขั้นตอนเลย มันจะพิสูจน์นะ ปล่อยวางขนาดไหนมันก็จะรู้คั่น สิ่งที่ยังมันยังมีลังเลสงสัย มีความเป็นไปของใจ รือต้องเจอ ของมีอยู่ เรารู้้อย่างไรก็เจอ สิ่งที่เป็น กิเลสในหัวใจ ถ้าเรามีสติ เราไม่มีความสะเพร่า เราต้องเห็นของเรา ถ้าเห็นของเรา พอเห็นของเรา เราจับของเราขึ้นมาได้ นั่นก็เป็นการงานต่อไปๆ มันปล่อยขนาดไหน ถ้ามันไม่ขาด มันมี คั่นมากี่ เจอ แล้วเข้าไปๆ ถึงที่สุดมันต้องถึงเป้าหมาย

เพราะในเมื่อมีการกระทำ ในเมื่อการกระทำมีอยู่ ความเป็นไปของเรามีอยู่ โอกาสของเรา ยังมีอยู่ เพราะมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เรายังไม่สิ้นใจ ถ้าสิ้นใจนะ มันหมดโอกาสเพราะอะไร เพราะขณะที่สิ้นใจ จิตมันเกิดแล้ว เกิดเป็นเทวดาก็ไปสถานะใหม่ เป็นคนใหม่ จิตดวงนั้นเป็นคนใหม่เพราะสถานะใหม่

แต่ถ้าในปัจจุบันนี้ เพราะความในชีวิตเราตั้งแต่เด็กจนปัจจุบันนี้ มันมีความคิดเป็นรากฐานเดียวกัน มันศรัทธาก็ศรัทธาเดียวกัน โอกาสเดียวกัน แต่ถ้าเกิดในชาติใหม่ มันเป็นคนใหม่ แต่ ถ้ามีครูบาอาจารย์ชี้แนะ ถ้ายังมีจิตนิสัยอยู่ มันก็จะไปฟื้นฟูได้ ถ้าไม่มีจิตนิสัย มันเป็นคนใหม่ มันก็เหมือนกับพ้นออกไปจากโอกาสอันนี้ไง

ในเมื่อยังมีสติ ในเมื่อยังมีปัญญาของเราอยู่ เราต้องเตือนตัวเองตลอดไป ถ้าเตือนตัวเองเรา จะพัฒนาจากธรรมนอกแล้วมาเป็นธรรมใน ถ้าไม่มีการพัฒนาจากธรรมนอก จะเป็นธรรมในเลย เป็นไปไม่ได้ มันต้องเป็นธรรมนอกเพราะอะไร เพราะในเมื่อเราเกิดมาอาการของใจมี คนเราเกิดมาเหมือนว่าสิ่งที่เรากรรมออกไป ถ้าเราไม่หุบร่มเข้ามา ร่มหุบเข้ามาไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อความรู้สึกมันแผ่ออกไปทั้งหมดเลย ในเมื่อความรู้สึก ธรรมชาติของมนุษย์มันแผ่ความคิดออกไปอย่างนั้น แล้วเราไม่หุบร่มเข้ามา คือไม่ถึงความรู้สึกเข้ามา มันจะเป็นสมาธิได้อย่างไร มันเป็นสมาธิไม่ได้ มันก็เป็นศีล สมาธิ ปัญญาไม่ได้ มันก็เป็นมรรคไม่ได้ ถ้าเรามีสมาธิขึ้นมา มันต้องหุบร่มเข้ามาเพื่อหุบความรู้สึกของเราเข้ามา มันถึงต้องเป็นธรรมภายนอกก่อน แล้วถ้าเรามีการพัฒนาการ มันก็จะเป็นธรรมภายใน

ถ้ามันไม่มีการพัฒนาการของมันขึ้นมา ถึงบอก ถ้าธรรมนอกมันก็เป็นส่วนหนึ่ง มันถึงเป็นของคู่กัน ถ้ามันมีหัวใจอยู่ ธรรมนอกก็ต้องเป็นธรรมนอกไป แล้วถ้าเป็นธรรมใน มันจะชำระ

กิเลส มันจะฟื้นฟู ฟื้นฟูธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมเจริญอยู่ที่หัวใจของสัตว์โลกใจ ถ้าในสัตว์โลกมีธรรมในหัวใจนะ มันเหมือนกับผู้ที่ เป็นหมอ เขาต้องศึกษาจนจบเป็นหมอมานะ แล้วเขาถึงสามารถรักษาคนไข้ได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีธรรมในหัวใจ เราสู้ เราศึกษาธรรมของเรา เราศึกษากิเลสเป็นเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ แล้วธรรมมันผ่าตัด มันทำลายจนกิเลสนี้ออกไปจากใจ มันก็เหมือนหมอที่เขาเรียนจบมา หมอเรียนจบมา เขาเรียนจบมาเป็นวิชาชีพนะ แต่ถ้าในประพฤติกฎีติขของเราขึ้นมา เราเรียนจบ เรียนจบคือเรียนจบ สมมุติจบแล้วใจ ถ้าเรียนสมมุติจบ เรียนโลกจบ มันเป็นธรรมในหัวใจส่วนๆ นะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข อยู่ที่โคนต้นไม้โพธิ์ ๗ วันก่อน แล้วเคลื่อนไป ๗ วัน ๗ วันตลอด นี่วิมุตติสุขในหัวใจของเรา ถ้ากิเลสมันชำระล้างจนใจผ่องแผ้ว ลองถามตัวเองว่าความสุขที่เป็นวิมุตติสุขมันมีรสชาติอย่างไร ในหัวใจ รสชาติของวิมุตติสุข สุขที่ไม่มีมีในชั้น ไม่ใช่ว่าเวทนา สุขเวทนา ทุกขเวทนา สิ่งสุขเวทนา ทุกขเวทนาเป็นทุกข์ของโลก แต่สุขโดยวิมุตติมันไม่มีชั้น มันไม่มีเวทนา มันสุขของมันในตัวของมันเอง สิ่งนี้มันจะเกิดจากผู้ที่กำลังเดินไปจากธรรมนอก ธรรมใน แล้วถึงที่สุด พ้นจากทุกข์ทั้งหมด เอวัง